

İNTERNET HABER SİTELERİNDE İNTİHAR HABERLERİNİN SUNUMU*

Ferihan AYAZ** Birgül TAŞDELEN *** Fırat ADIYAMAN**** Erkan YÜKSEL*****

ÖZ

Bu çalışma intiharın yeni medyada nasıl sunulduğunu tespit edip gazetecilik etik ilkeleri bağlamında tartışmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de yayın yapan tirajı en yüksek 3 ulusal gazetede (Hürriyet, Milliyet ve Sabah) yer alan 2015 yılına ait 276 haber içerik analizine tabii tutulmuştur. 13 ana ve 152 yan kategoride değerlendirilen haberlerin çoğunun (%65) doğrudan “intihar” temalı olduğu belirlenmiştir. Diğer haberler, “intihar teşebbüsü” ve “intihar şüphesi” temalıdır. Haberlerin %31.5’inin kaynağı belirsizdir. %70.7’sinin anlatım dili “duygusal/dramatik”, %8.7’sinin ise “magazinel”dir. Üslup bakımından haberlerde %27.4 ile “endişelendirici/kaygı uyandırıcı” üslup, %23.6 ile “panik uyandırıcı/sansasyonel üslup” kullanılmıştır. İntihar haberlerinde görsel kullanımın etik olmadığı vurgusuna rağmen 276 haberin 256’sında toplam 437 görsel malzeme kullanılmıştır. Bunların 42’si video görüntüsüdür. Görsel malzemelerin %85.1’i (f=372) “gerçek olay/kişi görüntüsü”dür. Görsellerin %46.3’ünde “eylem yapan kişinin buzlanmamış görüntüsü” yer almaktadır. Bu oranın %17.3’ü ise doğrudan eylem gününde çekilen fotoğraftır. Haberlerin %91.7 gibi büyük çoğunluğunda intihar şekli verilmiştir. İntihar şeklinin verilmesinin etik açıdan sakıncalı olduğu göz önünde bulundurulursa ulusal basının sorunlu bir anlayışı benimsediği söylenebilir. Sonuç olarak bu çalışma ile halen erişime açık bulunan intihar haberlerinin teşhir amaçlı kullanıldığı görülmektedir. Çalışma intiharı önlemek isteyen bakanlıklar, dernekler, vakıflar gibi sosyal sorumluluk kurumlarına veri sağlamıştır. Bu konuda medyanın duyarlılığını arttırmak bağlamında acilen adımlar atılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: İntihar haberleri, haber sitelerinde intihar haberleri, gazetecilik etiği.

THE PRESENTATION OF THE SUICIDE NEWS ON THE ON LINE NEWS**PORTALS****ABSTRACT**

This study aims to determine how suicide stories are presented in new media and discuss the results within the framework of journalism ethical principles. To achieve these purposes, a total of 276 news stories published in 2015 by three national newspapers with highest circulation rate (Hürriyet, Milliyet and Sabah) were applied discourse analyses. Evaluated under 13 main and 152 subcategories, majority of the news stories (65%) were found to be directly related to “suicide”, while others were about “attempted suicide” or “suspicious suicide”. The source of 31.5 % of the stories are unknown. As for the language of expression, 70.7% of the news were found to be “emotional/dramatic” and 8.7 % magazine

* Makale Gönderim tarihi: 17.12.2017; Makale Kabul Tarihi: 19.03.2018

** Bu çalışmanın ilk hali İngilizce olarak 5-7 Mayıs 2016 günleri arasında İstanbul Üniversitesi’nin ev sahipliğinde gerçekleştirilen 14th International Symposium Communication in the Millennium’da sunulmuş ve CD’inde yayımlanmıştır. Burada Türkçe olarak sunulan metin, araştırmanın gözden geçirilmesi ve yeniden düzenlenmiş halidir.

***Araş. Gör., Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, ferihanozmen@anadolu.edu.tr

****Yrd. Doç. Dr. Birgül Taşdelen, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi, birgultasdelen@gmail.com

*****Araş. Gör. Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, firatadiyaman@anadolu.edu.tr

*****Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, eyuksel@anadolu.edu.tr

like. 27.4 % of the stories were written in a “disconcerting / worrying” style, while 23.6 % used “panick-causing /sensational” style. Although it is considered unethical, the use of visuals in the news were quite considerable: 437 visuals, 42 of which were video images, in 256 news out of 276. 85.1 % of visuals (f=372) involved “Uncensored image of the doer of the action” and 46.3 % presented “Censored image of the doer of the action”, 17.3 % of which are the images taken on the day of the incident. A majority of news stories (91.7 %) provided information about the method of suicides. Since the presentation of the method of suicides are considered unethical, this situation can be said to be a problem. In conclusion, it can be stated that suicide stories, which are still accessible online by anyone, are presented in an exhibitiv way. The study obtained valuable data for social responsibility institutions that want to prevent suicide incidents such as ministries, associations, foundations. Certain steps should be taken to increase the sensitivity of media towards the issue.

Key words: Suicide news, suicide news on online news portals, journalism ethics.

1. Giriş

İntihar girişimlerinin veya intiharın medyada sunumu gazetecilik etik ilkeleri tartışmaları üzerinden yürümektedir. Medyanın intiharı ayrıntılı sunmasının diğer potansiyel intihar olaylarını harekete geçirebileceği ifade edilmektedir. Bu olaya Werther etkisi denilmektedir. Buna göre Genç Werther'in Acıları adlı romanın yayımlanmasından sonra intihar vakaları artmıştır (Harmancı vd., 2014: 367). Bu durum medyanın da aynı etkiyi oluşturabileceği fikrini ortaya atmıştır. Bu tartışmalardan ortaya çıkan öneriler medyanın intihar gibi hassas konularda daha sorumlu davranmasıdır. Bu kapsamda, medyanın intihar olaylarını haberleştirirken intiharı normalleştirecek bir söylemden uzak durması ve haber içeriklerinde intiharı yöntemi hakkında ve yapıldığı yere ilişkin bilgilerin verilmemesi önerilmektedir. Bununla birlikte olaya ilişkin fotoğraf ve videoların da paylaşılmaması gerektiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmanın problemi internet gazeteciliğinde intihar olaylarının sunumunun incelenmesidir.

İnternet haberciliğinde, etkileşimsellik, hipermetinsellik ve multimedya özellikleri, intiharı geleneksel gazetecilikten daha kapsamlı verebilme ihtimalini meydana getirmektedir. Çalışmada öncelikle yeni medyanın özelliklerine, yeni medya ile değişen haber pratiklerine ve etik konusuna değinilmiş, daha sonra intihar haberlerinin nasıl yayımlanması gerektiği irdelenmiştir. Bu kapsamda intiharı medyada sunumunu inceleyen araştırmalar incelenmiştir. Bu çalışma intiharı yeni medyada nasıl sunulduğunu tespit edip gazetecilik etik ilkeleri bağlamında tartışmayı amaçlamaktadır.

2. Alanyazın

Medyada, toplumsal konuların sunumuna ilişkin evrensel etik değerlerden uyarlanmış ilkeler vardır. İntihar konusu, medyanın yayınlarında daha sorumlu ve hassas davranması gereken konular arasındadır. Bu çalışmada yeni medya ortamında intiharin nasıl sunulduğu incelenmiştir.

Geleneksel medyadan farklı olarak yeni medyanın sahip olduğu dijital özellikler intiharin internet haberciliği aracılığıyla yapılan sunumunun daha problematik olabileceğini düşündürmektedir. İnternet ortamında, intiharin nasıl yapılabileceğine ilişkin çeşitli siteler vardır. Bu sitelerle ulusal ve uluslararası ölçekte intiharin önlenmesi amacıyla mücadele edilmektedir. Bu bağlamda, intiharin ayrıntılı bir şekilde medyada yer alması sorunlu görülmektedir. İntihara yönelik siteler tamamen kapatılırken, intihar haberlerini yapan sitelere herhangi bir uygulama yoktur. Dolayısıyla bu haberleri yayınlayan internet haberciliği sitelerinin gazetecilik etik kurallarına ve medyada intihar haberlerinin nasıl yazılması gerektiğini anlatan medya kılavuzlarına göre hareket etmesi beklenmektedir.

Türkiye’de internet haberciliğinin gelişim yılları 1990’lı yıllar ve sonrasıdır. Bu yıllardan itibaren geleneksel gazeteciliğin alternatifi olan “yeni medya” ortaya çıkmış, iletişim alanında yeni bir çağ başlamıştır. Habere ulaşma, haberi yayma pratiklerinin yanında gazetecilerin çalışma yöntemleri de değişmiştir (Civelekler, 2017: 479). İnternetin doğası gereği oluşturduğu hız, güncellenebilirlik, etkileşim, düşük maliyet gibi avantajlarının yanı sıra multimedya özelliklerini de kullanmanın getirdiği rekabetçi üstünlük, internete paralel olarak düşünülebilecek yeni medya teknolojilerinin geleneksel medyaya karşı önemli bir güç elde etmesine yol açmıştır (Kalsın, 2016: 76-77). Network bağlantılarının dünyamızı kuşatması, McLuhan’ın deyimiyile “küresel köy” durumuna gelen yerkürede, artık tüm okuyucuların istenilen zamanda ve mekânda internet aracılığıyla gazeteyle ulaşmalarını olası duruma getirmiştir. Bu gelişme geleneksel anlamda gazete haberciliğinin temel öğelerini oluşturan zamanlılık ve yakınlık kavramlarının yeniden tartışmaya açılmasını da gündeme getirmiştir (Gezgin, 2002: 31). Ayrıca zaman içinde internet ortamı gazetelere göre reklamcılar tarafından daha çok tercih edilen bir alan haline gelmiştir (Gezgin, 2002: 33). Geleneksel haber değeri ilkelerindense okuyucuların ayak izlerini takip eden click-stream (tık akışı) yayıncılık anlayışı editöryel süreçte kamu yararının yerine “tık dostu/popüler” konuların tercih edilmesinin önünü açmaktadır (Civelekler, 2017: 479).

Reklamların internette giderek artması ve internetle birlikte değişen haber pratikleri etik kaygıların da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Özel yaşamın gizliliği, içeriğin asıl kaynağının gösterilmemesi, telif/patent hakları, üretilen içeriklerin olgunlaşmadan ve doğruluğu teyit edilmeden yayılması, kişisel verilerin güvenliğinin sağlanamaması, veri madenciliği, dijital gözetim olgusu, haber ve ticari enformasyonun sınırlarının belirsizleşmesi, yoğun reklam içeriği, yanıltıcı etiketleme ve başlıklandırma, nefret söyleminin

varlığı, bireyin sosyal medya ortamında sadece tüketici olarak konumlandırılması, genel ahlaka aykırı içerik oluşturmak ve yaymak, anonimlik olgusu,trol olgusunun görülmesi (spam blog) başlıca etik sorunlar arasında sıralanabilir (Öztürk, 2015: 297-303). İntihar haberleri özelinde özellikle özel yaşamın gizliliği, yoğun reklam içeriği, yanıltıcı bilgi verme, kişisel verilerin güvenliğinin sağlanamaması ve doğruluğu teyit edilmeyen içeriklerin yayınlanması noktasında etik kaygılar özellikle vurgulanmıştır (Özel ve Deniz, 2016; Cengiz, 2009; Çoban, 2004; Karakuş, 2012).

Dünya Sağlık Örgütü'nün medya profesyonelleri için hazırladığı medya kılavuzunda intiharla ilgili haberlerin yazımında üslup ve içerik açısından öneriler sunulmaktadır. Kılavuzda ilk olarak medya profesyonellerinin intihar hakkında toplumu bilgilendirmesi gerektiğini söyler. Bununla birlikte DSÖ, haberlerde intiharı normalleştirecek ve problemlerin bir çözümü olarak sunan bir dilden sakınılması gerektiğini ifade eder. Ön plana çıkan diğer uyarılar ise şu şekildedir:

- İntihar veya intihar girişimine ait yöntemin nasıl yapıldığını tasvir etmekten kaçının.
- İntihar veya intihar girişiminin gerçekleştiği yere ilişkin ayrıntılı bilgi vermekten kaçının.
- Haber başlıklarını atarken dikkatli davranın.
- Fotoğraf ve video kullanımında ihtiyatlı davranın.
- Ünlü intiharlarını haberleştirirken daha özenli davranın.
- Yakınlarını intihardan kaybedenlere gereken hassasiyeti gösterin
- İnsanların yardım alabileceği yerler hakkında bilgi verin.
- İntihar notları paylaşılmamalıdır."

DSÖ'nün medya için hazırladığı kılavuzun dışında gazetecilik etik ilkelerin de medyada intiharın sunumuna yaklaşımı benzerdir. Örneğin, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Türkiye Gazetecilik Hak ve Sorumluluk Bildirgesinde gazetecilerin intihar haberlerinde nasıl davranması gerektiğini şu şekilde açıklamaktadır: "İntihar olayları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyucu veya izleyiciyi etki altında bırakacak nitelikte ve genişlikte yayın yapılmamalıdır. Olayı gösteren fotoğraf, resim veya film yayınlanmamalıdır. "

Harmancı vd. (2014: 383) çalışmasında 2013 yılında gerçekleşen polis intiharlarını irdelemiştir. Buna göre 2013 yılında resmi olarak kayıtlara geçmiş 42 polis intiharı mevcut iken aynı yılda polis intiharları içerikli 276 haber Türkiye genelinde yayın yapan 38 gazetede yayınlanmıştır. Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere haber sayısının arttığı dönemlerden sonra intihar olayları gerçekleşmiştir. Örneğin araştırmacıların da belirttiği üzere 1 Ocak ile 22 Ocak arasındaki haberlerden sonra intihar olayları gerçekleşmiştir. Aynı şekilde 29 Ocak ile 12 Şubat arasında haberlerin yoğun olduğu dönemlerde intihar olayları da olmuştur. Yang ve arkadaşları (2013) da Harmancı ve arkadaşlarının çalışmasına benzer bir araştırma gerçekleştirmiştir.

Yang ve arkadaşları 2003-2010 yılları arasında 31,364 intihar vakasını incelemiştir. Google News'in Çince versiyonundan aynı şekilde 16,795 haber elde edilmiştir. Böylelikle araştırmacılar haberler ile intihar vakaların gerçekleştiği zaman dilimlerini karşılaştırmışlardır. Araştırmacılar ünlüler gibi önemli intihar olayları süresince haberler ile artan intihar sayısı arasında bir senkronizasyonun olduğunu tespit etmiştir. Diğer zaman periyodlarında ise ünlü olmayan intiharlarının olmadığı sürede ise gecikmeli bir senkronizasyon saptanmıştır. Bununla birlikte diğer dikkat çekici bir bulgu ise haberlerde yer alan intihar araçlarının bir sonraki intiharlarda taklit olarak kullanılmasının tespit edilmesidir.

Loureiro ve arkadaşları (2014) ise intiharı etkileyebilecek dinamikleri araştırmışlardır. Medya, işsizlik ve boşanma oranları gibi ölçütlerin incelendiği çalışmada medya intiharın arkasında yatan üçüncü motivasyon olarak tespit edilmiştir.

Türkiye Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi arşivi, 28.04.2016 tarihinde tarandığında intihar kelimesinin herhangi bir şekilde geçtiği 679 farklı alanda yapılan tez saptanmıştır. Bu tezlerden ise Işık (2006), Özer (2005) ve Yavuz (2006) çalışmalarının medya ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Ancak bu çalışmalar, terörle ilgili intihar eylemlerinin medyada sunumunu incelediği için bu çalışmanın kapsamı dışında kalmıştır. Ancak Çoban (2004) "İntiharın medyada yer alış biçimine ilişkin yüksek lisans tezinde 14 ulusal, 1 bölgesel gazetede (Yeni Asır) intihar haberlerini incelemiştir. Karakuş (2012) ise yüksek lisans tezinde medyada intiharın temsili olarak karikatürde intiharı ele almıştır.

İntihar haberlerinin medyada sunuma ilişkin çalışmalar haber içeriklerinde intiharın ne kadar ayrıntılandırıldığını incelemektedir. Bu çalışmaların çıkış noktası ise intihar gibi insanları etki altında bırakacak bir olayın kapsamlı verilmesinin kitleleri etkileyebileceği fikridir. Türkiye'de intiharın medyada nasıl sunulduğuna ilişkin yapılan çalışmaların referans noktası da bu olmuştur. Örneğin Palabıykoğlu vd. (1994) çalışmalarında 1993 yılına ait 6 yüksek tirajlı gazeteyi incelemiştir. Araştırmacılar intiharın gazetelerde yer almasını bireylere ait demografik bilgiler, intiharın nedeni, yapıldığı yer ve yöntemi son olarak haberin yapısına ve biçimi olmak üzere 3 başlıkta incelemiştir. Bu bağlamda sırasıyla bu başlıklar incelendiğinde haberlerin geniş kapsamlı verildiği ortaya çıkmaktadır. Örneğin intihar edenlerin demografik bilgileri ele alındığında 282 olayda bireylerin 173'ünün erkek, 109'unun ise kadın olduğu haberlerde yer almıştır. Benzer şekilde intihar edenlerin medeni durumlarının da haber içeriklerine konu olduğu ortaya çıkmıştır. Örneğin 282 intihar olayında 102 kişinin evli, 15 kişinin boşandığı, 60 kişinin bekâr, 10 kişinin dul ve 95 kişinin medeni durumunun ise belirsiz olduğu saptanmıştır. Palabıykoğlu vd.'nin (1994) çalışmalarının ikinci başlığı olan intihar ve intihar girişiminde kullanılan yöntemin, yerin ve intihar nedenlerine ilişkin bulgulara bakıldığında benzer şekilde haberlerde ayrıntılandırmanın olduğu ortaya çıkmıştır.

Örneğin intihar olaylarında yöntem sırasıyla göze çarpanlar sayı olarak şu şekildedir: Asmak 87, atlama 73, silah 62, kimyasal madde 20, araç önüne atlama 7, birden fazla araç 7 ve kesmek 7. Son olarak haberlerde yer alan intihar nedenleri incelendiğinde intihar olaylarında bunalım-psikiyatrik bozukluk 61, aile geçimsizliği 44, aşk 40, ekonomik ve işsizlik 25 ve kayıp (ölüm-ayrılık) 32 gibi nedenler ön plana çıkmıştır.

Harmancı vd. (2014) intihar eden polislerin Türkiye genelinde yayın yapan gazetelerde nasıl yer aldığını incelemiştir. Araştırmacılar bu kapsamda polis intiharı geçen toplam 276 haber ve yazıyı 2013 yılında yayımlanan 38 gazeteden elde ederek incelemiştir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlarda da gazetelerin intihar haberlerinin ayrıntılı olduğu ortaya çıkmıştır. Örneğin haberlerin %42'sinde intiharin gerçekleştirildiği yere ait bilgi verilmiştir. Bununla birlikte intiharin yöntemine ilişkin bilgi haberlerin %42'sinde verilmiştir.

Benzer bir çalışmayı Cengiz (2009) gerçekleştirmiştir. Cengiz çalışmasında 2005 yılında yayımlanan 8 gazeteyi incelemiştir. Araştırmacının elde ettiği bulgulara göre intihar ve intihar girişimi içerikli 214 haberin %85'inde eylemin yöntemine ilişkin bilgi içermektedir. Bununla birlikte incelenen haberlerin %96'sında eylemlerin gerçekleştiği yere ait bilgiler verilmiştir.

Yang vd.'nin (2013) çalışmasında incelenen haberlerin %12,7'sinin ilaç zehirlenmesi, %22'sinin kömür zehirlenmesi, %2,5'unun haşere ilacı, %7'sinin asmak, %24,3'ünün atlamayla ilgili olduğu ifade edilirken haberlerin %30,9'unun sınıflandırılmadığı belirtilmiştir.

Tatum vd.'nin (2010) çalışması da medyanın sorumlu hareket edip etmediğini incelemektedir. Araştırmacılar inceledikleri intiharla ilgili hazırlanmış medya kılavuzlarından hareketle gazete haberlerini incelemektedir. Çıkan sonuçlara göre incelenen haberlerin %56'sının intiharin yöntemi hakkında detaylandırıldığı saptanmıştır. Bununla birlikte haberlerin %58'i intiharin yapıldığı yere ilişkin bilgi içermektedir.

Stewart vd. (2011) çalışmasında askeri ve sivil medyanın intiharı nasıl sunduğunu incelemiştir. Sivil gazetelerin hem sivil hem de askeri intiharları ayrıntılandığı saptanmıştır. Örneğin sivil gazetelerin, sivil intiharla ilgili haberlerin %84,3'ünde olay yeri, haberlerin %82,4'ünde ise intiharin yöntemi aktarılmıştır. Yine sivil gazetelerde askeri intiharlarla ilgili haberlerin %64,1'inde olay yeri, haberlerin %67,2'sinde ise intiharin yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Öbür yandan askeri gazetelerin askeri intiharlarla ilgili haberlerin %60,8'inde olay yeri, haberlerin 68,9'unda ise intiharin yöntemi aktarılmıştır.

Quarshie vd. (2015) Gana'da gençlerin dâhil olduğu intihar olaylarını gazeteler üzerinden incelemiştir. İncelenen haberlerde bahsedilen intihar yöntemlerinden ön plana çıkanlar %72 oranında asmak ve %11,3 oranında zehirlenme şeklindedir.

İnternet sitelerinde intihar haberlerinin incelenmesine ilişkin alanyazın sınırlıdır. Örnek olarak gösterilebilecek Sakarya vd. (2013) "İnternette İntiharı Aramak: İnternet Sitelerinin İntihar ile İlişkili İçeriklerine Göre Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmada internette intihar ile ilişkili seçilmiş terimleri ("intihar yöntemleri", "acısız intihar",

“acısız intihar”, “kesin intihar”, “kendini öldürme” ve “nasıl ölebilirim”) araştıran bir kullanıcının karşılaşılabileceği web siteleri bağımsız üç psikiyatrist tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirilen 100 siteden 42’sinin (%42) intihara yönlendirici, 13’ünün (%13) intihardan koruyucu olabilecek içeriğe sahip olduğu belirlenmiştir. Koruyucu olabileceği kabul edilen sitelerin hiçbirinde ruh sağlığı çalışanlarının herhangi bir denetiminin olmadığı görülmüştür. Çalışmanın sonucunda intiharı önleme kapsamında uygulanacak programların planlanması sırasında, internetteki içeriğin ve internetin olanaklarının dikkate alınmasının uygun olacağı belirtilmiştir. İntihara yönlendirici içeriğin intihar davranışı ile ne şekilde ilişkili olduğunun saptanabilmesi için bu konuda ek araştırmaların yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Diğer taraftan Şahin ve Sarı (2009) toplumda Facebook istismarına yönelik çalışmalarında Facebook ve intihar ilişkisine değinilmiştir. Ancak çalışma internet haberlerine yönelik değildir. Araştırma Facebook.com adlı internet sitesinde meydana gelen istismar olaylarını gazetelerde yer alan haberler aracılığıyla incelemiştir. Bu doğrultuda, 2009-2010 yılları arasında Milliyet, Sabah ve Zaman gazetelerinde yer alan Facebook istismarına yönelik haberler içerik analizine tabii tutulmuştur. Çalışmanın sonucunda Facebook kullanımının doğrudan intihar davranışına neden olmadığı ancak, bazı unsurların bir araya gelmesinde aracı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak intihara ilişkin hem ulusal hem de uluslararası alanyazında intiharın medyada nasıl sunulduğu, medyanın bu konudaki sorumlulukları, etik ilkelerin ne şekilde gözetildiği, intihar nedenleri, intihar şekli bilgilerine yer verilip verilmediği incelenmiştir. İnternet sitelerinde yer alan haberlerle ilgili çalışmaların sınırlı olması nedeniyle yapılacak bu çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. Yöntem

Bu çalışmanın genel amacı intiharın yeni medyada nasıl sunulduğunu tespit edip gazetecilik etik ilkeleri bağlamında tartışmaktır. “Tirajı en yüksek ulusal 3 gazetede intihar haberleri nasıl sunulmaktadır?” sorusuna şu alt sorular çerçevesinde yanıt aranmıştır:

Çalışmada şu alt sorulara yanıt aranmıştır:

1. İntihar haberinin niteliği (İntihar, teşebbüs, şüphe) nedir?
2. Haberlerin menşei nedir?
3. Haberlerde kullanılan yazı dili ve üslubu nasıldır? (Abartılı, teşvik edici, alay edici, uyarıcı vb.)
4. İntihar haberlerinde kullanılan görseller nelerdir?
5. Haberlerde intihar eden ya da teşebbüs eden kişinin fotoğrafı kullanılmakta mıdır? Kullanılmaktaysa ne şekilde kullanılmaktadır?
6. Haberlerde intihar eden ya da teşebbüs eden kişinin videosu kullanılmakta mıdır?
7. Eylemin nedeni açıklanmış mıdır?

8. İntihar yaşına ilişkin bilgiler verilmiş midir?
9. Haber metinlerinde ne tür ayrıntılara yer verilmiştir? (Bırakılan not, söylenen söz vb.)
10. Haberlerde intihar yöntemi açıkça belirtilmekte midir?
11. Haber eylemin yapıldığı yeri açıkça belirtmekte midir?

Çalışmada Türkiye’de en çok tıklanan ilk üç internet gazetesi olan Milliyet, Hürriyet ve Sabah gazetelerinin arşivlerinden 2015 yılına ait “intihar” anahtar kelimesi ile aranan haberler içerik analizine tabii tutulmuştur. 2015 yılı içerisinde intihar girişimi ve intihar olaylarına ilişkin Milliyet gazetesinde konuyla doğrudan bağlantılı olan 437, Hürriyet gazetesinde 406 ve Sabah gazetesinde 337 olmak üzere üç gazetede toplamda 1181 habere erişilmiştir. Bu haberler seçilirken intihar saldırıları ve canlı bomba haberleri dikkate alınmamıştır. 1181 haber arasından basit rastsal örnekleme yoluyla seçilmiş Hürriyet’ten 97, Milliyet’ten 99 ve Sabah’tan 80 adet olmak üzere toplam 276 haber, 13 ana ve 152 yan kategoride içerik analizine tabii tutulmuştur. Kodlamalar birbirinden bağımsız iki araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ve kodlayıcılar arası uyum yüzdesi %81.5 olarak belirlenmiştir.

4. Bulgular

Çalışmanın alt amaç soruları bağlamında içerik analizi uygulamasında elde edilen veriler aşağıda ayrı başlıklar halinde sunulmuştur.

4.1. İntihar Haberlerinin Niteliği

İntihar haberlerinin niteliği; intihar etme, intihara teşebbüs ve intihar şüphesi başlıkları çerçevesinde tanımlanmıştır.

Tablo 1. Haberlerin Konu Dağılımı

NİTELİK	Frekans (f)	Yüzde (%)
İntihar	180	%65.2
İntihara teşebbüs	70	%25.4
İntihar şüphesi	26	%9.4
Toplam	276	%100

Ülke çapında günlük olarak yayımlanan 3 ulusal gazetenin internet sitelerindeki intihar konusundaki haberlerin niteliğine bakıldığında Tablo 1’deki verilere göre “intihar” konulu haber oranı %65.2’dir. Bu haberleri intihara teşebbüs (f=70, %25.4) ve intihar şüphesi (f=26, %9.4) izlemektedir.

4.2. Haberlerin Menşei

İntihar haberlerinin menşei haberlerde kaynak gösterilip gösterilmediğinin tespiti bakımından önemlidir.

Tablo 2. Haberlerin Menşei

MENŞEİ	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yerli ajanslar	144	%52.2
Belirtilmemiş/İsimsiz	87	%31.5
Kurumun kendi muhabiri	43	%15.6
Yabancı ajanslar	2	%0.7
Toplam	276	%100

Tablo 2’deki verilere göre haberlerin büyük çoğunluğunun (f=144, %52.2) menşei “yerli ajanslar”dır. “Haberlerin %31.5’inin kaynağı belirtilmemiştir (f=87). Bu yüksek oran habercilik etiği bakımından yanlıştır. Haberlerin %15.6’sının (f=43) menşei kurumun kendi muhabiridir.

4.3. Dil, Anlatım ve Üslup

Tablo 3’te belirtildiği gibi incelenen haberlerin çoğunun “duygusal/dramatik” bir anlatım biçimine sahip olduğu belirlenmiştir (f=293, %70,7). 36 haber “magazinel”, 33 haber “özendiren/teşvik eden”, 25 haber “eleştiren/yargılayan”, 23 haber ise “sınırlı bilgi veren/teşvik etmekten kaçınan” şeklinde anlatım diline sahip bulunmuştur.

Tablo 3. Dil ve Anlatım

DİL VE ANLATIM	Frekans (f)	Yüzde (%)
Duygusal/Dramatik	293	%70.7
<u>Magazinel</u>	36	%8.7
Özendiren/Teşvik eden	33	%8
Eleştiren/Yargılayan	25	%6
Sınırlı bilgi veren/Teşvik etmekten kaçınan	23	%5.6
Reklam yapan	3	%0.7
Tavsiye veren/Öneri getiren	1	0.3
Toplam	414	%100

Tablo 4'te sunulan haberlerin üslubuna ilişkin veriler, haberlerin %30,7'sinde "bilgilendirici" üslubun kullanıldığını göstermektedir (f=130). Yazıların %27,4'ünde "endişelendirici/kaygı uyandırıcı", %23,6'sında ise "panik uyandırıcı/sansasyonel" üslup kullanılmıştır.

Tablo 4. Üslup

ÜSLUP	Frekans (f)	Yüzde (%)
Bilgilendirici	130	%30.7
Endişelendirici/Kaygı uyandırıcı	116	%27.4
Panik uyandırıcı/Sansasyonel	100	%23.6
Kafa karıştırıcı/Çelişkili	30	%7
Eleştirel	22	%5.2
Yargılayıcı/Suçlayıcı	14	%3.3
Abartılı	5	%1.2
Takdir edici/Övücü	4	%1
Umut verici	2	%0.6
Toplam	423	%100

4.4. Görsellerin Kullanımı

İntihar haberlerine eşlik eden görsel malzemeler Tablo 5, 6 ve 7'de değerlendirilmiştir. Buna göre hiçbir görsel unsura yer verilmeyen yalnızca 20 haber tespit edilmiştir. 168 habere; yani haberlerin yarısından fazlasına (%60.9), en az bir fotoğrafın eşlik ettiği belirlenmiştir. 56 haberde 2 fotoğraf, 17 haberde de 3 ayrı fotoğraf kullanılmıştır. En fazla fotoğrafın yer aldığı Sabah gazetesine ait bir haberde ise toplam 29 ayrı fotoğraf bulunmuştur. Fotoğrafların 29'u da babası açık pozları nedeniyle intihar eden bir kadının kendisini teşhir eden buzlanmamış fotoğraflarıdır. Tablo 5'e göre 276 haberde toplam 437 görsel malzeme yer almaktadır.

Tablo 5. Görsel Sayısı

GÖRSEL SAYISI	Frekans (f)	Yüzde (%)
1	168	%60.9
2	56	%20.3
3	17	%6.2
4	8	%2.9
5	3	%1.1
8, 9,13, 29 görsel (Her birinden birer haber)	4	%1.6
YOK	20	%7.2
Toplam	276	%100

Görsel malzemelerin niteliği Tablo 6’da yer almaktadır. 256 haberde bulunan 437 görsel malzemenin 372’sinde (%85.1) “gerçek olay/kişi görüntüsü” yer almaktadır. 42 video, 21 “mizansen/arşiv/destekleyici görüntü”, 2 “tablo/grafik/amblem vd.” kullanılmıştır. 20 haberde görsel malzeme kullanılmamıştır.

Tablo 6. Görsellerin Niteliği

GÖRSEL NİTELİĞİ	Frekans (f)	Yüzde (%)
Gerçek olay/kişi görüntüsü	372	%85.1
Video	42	%9.6
Mizansen/Arşiv/Destekleyici görüntü	21	%4.8
Tablo/Grafik/Amblem ve diğerleri	2	%0.5
Toplam	437	%100

Görsel malzemelerin içeriği Tablo 7’de yer almaktadır. 256 haberde bulunan 437 görsel malzemenin 127’sinde (%29) “eylem yapan kişinin buzlanmamış görüntüsü” yer almaktadır. 76’sında (%17.3) “eylem yapanın olay anındaki buzlanmamış fotoğrafı/görüntüsü” kullanılmıştır. Haberlerin 67’sinde (%15.3) “olay yeri görüntüsü”, 34’ünde ise “tabut/ölü görüntüsü” kullanılmıştır.

Tablo 7. Görsellerin İçeriği.

GÖRSEL İÇERİĞİ	Frekans (f)	Yüzde (%)
Eylemi yapan kişinin buzlanmamış görüntüsü	127	%29
Eylemi yapanın olay anı buzlanmamış fotoğrafı/görüntüsü	76	%17.3
Olay yeri görüntüsü	67	%15.3
Tabut/Ölü görüntüsü	34	%7.8
Eylemi yapan kişinin yakınlarının görüntüsü	29	%6.6
Arşiv görüntüsü	15	%3.4
Bina görüntüsü	17	%3.9
Eylemi yapanın olay anındaki buzlanmış görüntüsü	13	%2.9
Eylemi yapan kişinin öldürdüklerinin görüntüsü	11	%2.6
Aile bireylerinin buzlanmamış görüntüsü	8	%1.8
Eylemi yapanın buzlanmış fotoğrafı/görüntüsü	7	%1.8
Köprü görüntüsü	5	%1.2
Olaya tanık olan/olanların görüntüsü	5	%1.2
Eylemi yapan kişinin elinde silahla/tüfekle görüntüsü	2	%0.5
Olay anı videosu (görüntüsü, intiharla ilişkili bir eşya/mekan, konuyla bağlantılı kişiler, otopsi kurumu, olay anından bir malzeme, eylemi yapan kişinin organlarını alan kişi)	2	%0.5
Toplam	437	%100

4.5. İntiharın Nedenleri

İntiharın nedenleri Tablo 8’de değerlendirilmiştir. 276 haberin 115’inde (%35.6) neden belirtilmemiştir. İntihar nedenleri arasında ilk sırada “eşlerle/sevgililerle ilgili sorunlar” gelmektedir (f=70, %21.7). İkinci sırada %12.7 (f=41) ile “cinayet sonrası intihar” haberleri bulunmaktadır. Bu nedenleri “işle ilgili sorunlar”, “ebeveynle ilgili sorunlar”, “psikolojik sorunlar”, “borç ile ilgili sorunlar” izlemektedir.

Tablo 8. İntiharın Nedenleri

NEDENLERİ	Frekans (f)	Yüzde (%)
Belirtilmemiş	115	%35.6
Eşlerle/Sevgililerle ilgili sorunlar	70	%21.7
Cinayet sonrası intihar	41	%12.7
İşle ilgili sorunlar	25	%7.7
Ebeveynlerle ilgili sorunlar	23	%7.1
Psikolojik sorunlar	18	%5.6
Borç ile ilgili sorunlar	12	%3.7
Yalnızlık	4	%1,2
Diğer (Okul ile ilgili sorunlar, yalnızlık, iş etiği, hapiste işkence, tecavüz, etnik ayrımcılık, sağlık sorunları, kızının açık pozlar vermesi, eşinin sağlık sorunları, askerlik sorunları, şantaj)	15	%4.7
Toplam	323	%100

Tablo 9’da intihar yaşına ilişkin oranlara yer verilmiştir. Buna göre 276 haberin 124’ünde (%44.9) eyleme konu olan kişi “yetişkin”dir. İkinci sırada %17 (f=47) ile “genç yetişkin” intiharı konu edilmiştir. Bunu “yaşlı”, “ergen” ve “çocuk” izlemektedir. 42 haberde (%15.2) yaş belirtilmemiştir.

Tablo 9. İntihar Yaşı

YAŞ	Frekans (f)	Yüzde (%)
Belirtilmemiş	42	%15.2
Yetişkin (26-50)	124	%44.9
Genç yetişkin (20-25)	47	%17
Yaşlı (51 ve üzeri)	31	%11.2
Ergen (16-19)	22	%8
Çocuk (0-15)	10	%3.6
Toplam	276	%100

4.7.Haberin Ayrıntıları

Haberin ayrıntıları Tablo 10’da değerlendirilmiştir. Buna göre 276 haberin %85.1’inde (f=235) intihar şekli anlatılmıştır. %81.9’unda (f=226) olaydan sonra yaşananlar anlatılmıştır. %81.2’sinde (f=224) olaydan önce yaşananlar anlatılmıştır. %16’sında yakınların/çevrenin açıklamalarına yer verilmiştir. %13.4’ünde “intihar notu” veya “intihar mektubu” bırakılmıştır. Haberlerin %4’ünde “ünlü birinin ya da yakınlarının intiharı” konu edilmiştir.

AYRINTILAR	Frekans (f)	Yüzde (%)
İntihar şeklinin anlatılması	253	%91.7
Olaydan sonra yaşananların anlatılması	226	%81.9
Olaydan önce yaşananların anlatılması	224	%81.2
Yakınların/Çevrenin açıklamaları	44	%16
İntihar notu	32	%11.6
Ünlü birinin/yakınlarının intiharı	11	%4
Cenaze/Defin İşlemleri	11	%4
Son sözün söylenmesi	10	%3.6
Kayıp ve ölüm bulunma	4	%1.5
İntihar mektubu	3	%1.08
Toplu intihar girişimi	3	%1.08
Toplam	803	-----

4.8. İntihar Şeklinin Verilmesi

İntihar şekli Tablo 11’de değerlendirilmiştir. Buna göre 276 haberin %91.7’sinde (f=253) intihar şekli anlatılmıştır. Sadece haberlerin 23 tanesinde (%8.3) intihar şekline değinilmemiştir. İntihar şekli değerlendirildiğinde ilk sırada “tüfekte/bıçakla/tabancayla öldürme” gelmektedir (f=119, %43.1). İkinci sırada 48 haberle “binadan atlama”, 37 haberle “iple asma”, 12 haberle “köprüden atlama”, 11 haberle “trenin/arabanın/otobüsün önüne atlama” izlemektedir.

Tablo 11. İntihar Şekli

İNTİHAR ŞEKLİ	Frekans (f)	Yüzde (%)
Belirtilmemiş	23	%8.3
Tüfekte/bıçakla/tabancayla öldürme	119	%43.1
Binadan atlama	48	%17.4
İple asma	37	%13.4
Köprüden atlama	12	%4.3
Trenin/arabanın/otobüsün önüne atlama	11	%4
Hap yutma	6	%2.2
Denize atlama	3	%1.1
Diğer (Uyuşturucu, bir yerde ölü bulunma, yüksek gerilim hattına tırmanma, dil kesme ve kendini yakma, bilekleri kesme, kayalıklardan atlama, sinek ilacı alma ve tüpü açık bırakma, arabanın egzoz gazını açmak, asfalt makinesinin altına yatmak, siyanür içmek, direktten atlamak, barajdan atlamak, yüksek dozda ilaç, boğazını kesme)	17	%6.2
Toplam	276	%100

4.9. Olay Yerinin Verilmesi

Olay yeri Tablo 12’de değerlendirilmiştir. Buna göre 276 haberin %37’sinde (f=102) evdir. “Bina” %16.3, “açık alan” %9.4, “köprü” %5.4, “işyeri” %5.1, “karayolu” %4.7, “ordu” %2.5, “hava limanı/hava yolu”, “tren yolu”, “cezaevi” ve “hastane” %1.4 oranındadır.

Tablo 12. Olay Yeri

OLAY YERİ	Frekans (f)	Yüzde (%)
Belirtilmemiş	20	%7.5
Ev	102	%37
Bina	45	%16.3
Açık alan	26	%9.4
Köprü	15	%5.4
İşyeri	14	%5.1
Karayolu	13	%4.7
Ordu	7	%2.5
Hava limanı/Havayolu	4	%1.4
Tren yolu	4	%1.4
Cezaevi	4	%1.4
Hastane	4	%1.4
Mezarlık	3	%1.1
Diğer (Araba, atış poligonu, otel balkonu, kayalıklar, ahır/çiftlik, kent merkezi, canlı yayın, sahil, alışveriş merkezi, baraj, uçurum, otopark)	15	%5.4
Toplam	276	%100

5. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma toplumsal bir sorun olan intiharın Türkiye’de en çok tıklanan alan internet siteleri aracılığı ile nasıl sunulduğunu ortaya koymayı; insanlar üzerinde etkisi olan medyanın konuyu nasıl ele aldığını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda Türkiye’de yayın yapan en yüksek tirajlı 3 gazetenin (Hürriyet, Milliyet ve Sabah) internet sitelerinden “intihar” anahtar kelimesi ile taranan ve doğrudan intihar, intihara teşebbüs ve intihar şüphesini konu alan 2015 yılında yayınlanmış toplam 1181 haber değerlendirilmiştir. Bu haberler içinden rastgele örneklem alma yoluyla seçilen 276 haber 13 ana ve 152 alt kategoride içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir.

İçerik analizine konu edilen haberler çalışmanın literatür kısmında Dünya Sağlık Örgütü’nün medya profesyonelleri için hazırladığı medya kılavuzuna ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’nin Türkiye Gazetecilik Hak ve Sorumluluk Bildirgesinde gazetecilerin intihar haberlerinde nasıl davranması gerektiğine ilişkin açıklamalar ışığında değerlendirildiğinde etik ilkelerin ihlalinin söz konusu olduğu tespit edilmiştir. “İntihar olayları hakkında haber çerçevesini aşan ve okuyucu veya izleyiciyi etki altında

bırakacak nitelikte ve genişlikte yayın yapılmaması, olayı gösteren fotoğraf, resim veya filmin yayınlanmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Özetle ifade edilecek olursa intihar haberlerinin arasında kaynağı belirtilmeyen haberlerin %31.5 gibi büyük bir oranda olması genel habercilik ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. Bunun dışında sadece intihar haberlerine yönelik olarak dil ve anlatımın “sınırlı bilgi veren” nitelikte olması gerekirken, büyük çoğunluğunun “duygusal ve dramatik” ve üslup bakımından ise “panik uyandırıcı/sansasyonel” olması etik yanlışlıklardan bir diğeridir. İntihara konu olan kişinin görselinin yayınlanmaması gerekirken 276 haberde toplam 437 görselin yer alması ve bunların 42’sinin video görüntüsü olması, video görüntülerinin de 2’sinin doğrudan olay anını görüntülemekte, canlı canlı yaşatmakta olması durumun vehametini gözler önüne sermektedir. Haberlerin %46.3’ünde eylem yapan kişinin olay anındaki görüntülerinin yer alması ve bu fotoğrafların %17.3’ünün doğrudan olay anında çekilen fotoğraf olması teşhirciliğe işaret etmektedir. Diğer taraftan haberlerin %91.7 gibi büyük bir çoğunluğunda intihar şekli verilmiştir. İntihar şeklinin verilmesinin etik açıdan sakıncalı olduğu göz önünde bulundurulursa ulusal basının bu anlamda da sorunlu bir anlayışı benimsediği söylenebilir.

Sonuç olarak bu çalışma ile halen erişime açık bulunan intihar haberlerinin teşhir amaçlı kullanıldığı görülmektedir. Haberlerde görsel malzemeler açık açık kullanılmakta, hatta canlı yayın görüntüleri ifşa edilmektedir. Çalışma intiharı önlemek isteyen bakanlıklar, dernekler, vakıflar gibi sosyal sorumluluk kurumlarına veri sağlamıştır. Bu konuda medyanın duyarlılığını arttırmak bağlamında acilen adımlar atılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Cengiz, A. S. (2009). Basında Yer Alan İntihar ya da İntihar Girişimi Konulu Haberlerde Etik Sorunlar. *Kriz Dergisi*, 17 (2), 21-38.
- Civeleker, M. (2017). Yeni Medya ile Değişen Haber Söylemi: Hürriyet Gazetesi ve Hurriyet.com.tr Örneği. International Conference on New Trends in Communication'da sunulan bildiri (4 Mayıs 2017). <https://core.ac.uk/download/pdf/84457622.pdf> adresinde 3.3.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Çoban, M. (2004). Medya ve İntihar: İntihar Haberlerinin Medyada Yer Alış Biçimi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Gezgin, S. (2002). Geleneksel Basın ve İnternet Gazeteciliği. (İçinde İnternet Çağında Gazetecilik). Beyoğlu: Metis.
- Harmanci, M. F.; Buçak, M.; Gültekin, E. And Güldibi, M. (2014). Gazetelerde Polis İntihar Haberlerinin Sunumu. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (51), 365-391.
- Işık, H. H. (2006). Medya Ve Terör: Kasım 2003 Bombalama Olaylarının Yazılı Basında Sunumu. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kalsın, B. (2016). Geçmişten Bugüne İnternet Gazeteciliği: Türkiye Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42: 75-94. http://www.jasstudies.com/Makaleler/1469789531_6.%20Yrd.%20Do%20C3%A7.%20Dr.%20Berrin%20KALSIN.pdf adresinden 3.3.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Karakuş, N. (2012). Medyada İntihârın Temsili: Karikatürde İntihar. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Loureiro, A. R. P.; Moreira, S. B. T. And Sachsida, A. (2015). Does The Effect Of Media Influence Suicide Rates? *Journal Of Economic Studies*, 42 (3), 415-432.
- Özel, E. K. ve Deniz Ş. (2016). Türk Medyasının İntihar Haberlerini Sunumunda Etik Sorunlar: Cem Garipoğlu ve Mehmet Pişkin İntiharları. *Bilig*, 77, 233-270. <http://bilig.yesevi.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/995-published.pdf> adresinde 3.3.2018 tarihinde erişilmiştir.

- Özer, T. (2005). 11 Eylül Eylemlerinin Zaman Gazetesi Köşe Yazarlarınca Değerlendirilmesi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- Öztürk, Ş. (2015) Sosyal Medyada Etik Sorunlar. Selçuk İletişim Dergisi. 9 (11): 287-311. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/178261> adresinden 2.3.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Palabiyikoğlu, R.; Azizoğlu, S.; Haran, S. And Özayar, H. (1994). Gazetelerdeki İntihar Haberlerinin Okuyucuya Nasıl Yansıtıldığına İlişkin Bir Çalışma. Kriz Dergisi, 2 (2), 285-292.
- Quarshie, N.B.E.; Osafo, J.; Akotia, S. C. And Perrah, J. (2015). Adolescent Suicide In Ghana: A Content Analysis Of Media Reports. International Journal Of Qualitative Studies On Health And Well-Being, 10, 1-13.
- Sakarya, D., Güneş C., Sakarya, A. (2013). İnternette İntiharı Aramak: İnternet Sitelerinin İntihar İle İlişkili İçeriklerine Göre Değerlendirilmesi. Türk Psikiyatri Dergisi. 24 (1): 44-8.
- Stewart, E. A.; Kinn, T. J.; June, D. J. And Fullerton, R. N. (2011). Military And Civilian Media Coverage Of Suicide. Archives Of Suicide Research, 15 (4), 304-312.
- Şahin Ve Sarı (2009). Basında Facebook İstismarı Ve Toplumdaki Yansımaları. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 1 (9): 51-69.
- Tatum, T. P.; Canetto, S. S. And Slater, D. M. (2010). Suicide Coverage In U.S. Newspapers Following The Publication Of The Media Guidelines. Suicide And Life-Threatening Behavior, 40 (5), 524-534.
- Yang, C. A.; Tsai J. S.; Yang, H. C.; Shia, C. B.; Fuh, L. J.; Wang, J. S.; Peng, K. C. And Huang, E. N. (2013). Social Psychiatry And Psychiatric Epidemiology, 48 (3), 427-435.
- Yavuz, F. (2006). Terör Eylemlerinin Kitle İletişim Araçlarında Sunumu. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi